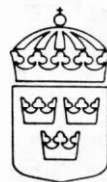

Förslag till riksdagen

1987/88:16

Riksdagens revisorers förslag angående översyn av
förfarandet vid delgivning av kallelser m. m. vid
domstolar och statliga myndigheter

Förs.
1987/88:16

Riksdagens revisorer anmäler härmed förslag om en övergripande översyn av förfarandet vid delgivning av kallelser, stämningar och andra handlingar vid domstolar och andra statliga myndigheter samt av stämningsmannorganisationen vid polisen.

Revisorerna har inledande granskat förhållandena på området, i första hand vid vissa tingsrätter, och därvid funnit att den nuvarande ordningen har brister som medför hinder i den löpande verksamheten vid domstolarna och därmed också påverkar domstolarnas effektivitet. Vissa brister i stämningsmannorganisationen har också noterats.

Enligt revisorernas mening talar starka skäl för att förhållandena ses över och att erforderliga åtgärder för att vinna en smidigare och effektivare ordning vidtas skyndsamt.

1 Revisorernas överväganden

1.1 Bakgrund

På grundval av uppgifter som inhämtats vid en föredragning inför revisorerna under våren 1987 har revisorerna beslutat att granska delgivningsförfarandet vid domstolarna. På sedvanligt sätt har revisorerna inlett granskningen med en förstudie av förhållandena.

Vid förstudien kunde konstateras att den nuvarande ordningen vid tingsrätterna i fråga om delgivning av kallelser, stämningar och andra handlingar inte är tillfredsställande och att en genomgripande översyn såväl av de formella reglerna som av organisationen för förfarandet är erforderlig. Revisorerna styrks i sin uppfattning härom bl. a. av två skrivelser från lagmannen vid Stockholms tingsrätt angående problem med anknytning till delgivningssystemet vid rättegångar som han, i samråd med övriga lagmän vid tingsrätterna inom Stockholmsområdet, under 1987 ingett till justitiedepartementet.

Vid länsrätterna gäller problemen delgivningen av domstolsutslagen.

Med hänsyn till vad som framkommit vid den inledande granskningen har revisorerna funnit skäl föreligga att omgående hemställa om en översyn av förhållandena. Det kan inte anses ankomma på revisorerna att komma med slutliga förslag till åtgärder.

Resultatet av den hittills genomförda granskningen redovisas i *bilagda* dokument (Förstudie 1987/88:8).

Granskningen har visat att tingsrätterna – särskilt de i Stockholmsområdet – har problem med att få fram snabba och säkra delgivningar. Problem uppkommer inte bara när det gäller brottmål utan även vid tvistemål och konkurser och framför allt i den summariska process som gäller för lagsökningar och betalningsförelägganden.

Man understryker särskilt från tingsrätternas sida att delgivningsarbetet är tungrott och att de formella kraven för att delgivningarna skall godkännas är stränga. Sekretessbestämmelserna lägger vidare hinder i vägen för möjligheterna att få fram erforderliga uppgifter i fråga om t. ex. hemliga telefonnummer. Hämtning genom polisens försorg kan vidare endast ske undantagsvis. Dessutom kan vitesförelägganden ofta vara verkningslösa på grund av den eftersöktes ekonomiska situation.

Tingsrätterna har också fått ökad arbetsbörda genom att delgivningsarbetet i större utsträckning lagts på domstolarna själva. Man betonar att tingsrätterna inte fått några särskilda resurser för denna arbetsuppgift. För övrigt fyller enligt uppgift viss föreskriven adressforskning inte något ändamål.

Stark kritik framförs vidare mot stämningssmannorganisationens sätt att fungera, framför allt i polisdistrikten runt Stockholm. Det anförs sålunda bl. a. att delgivningar påbörjas för sent och att redovisning inte sker inom begärd tid.

Nu redovisade problem synes vara störst inom storstadsområdena, men bl. a. en hos domstolsverket pågående undersökning om handläggningssvårigheter vid olika typer av tingsrätter visar å andra sidan att även medelstora och mindre tingsrätter utanför storstadsområdena redovisar motsvarande förhållanden.

En av följderna av svårigheterna att genomföra delgivningar är att mål och ärenden försenas. Under förstudien har konstaterats att förseningarna är avsevärda. Detta gäller vid alla slag av mål, såväl tvistemål som brottmål och mål inom den summariska processen vid lagsökningar och betalningsförelägganden samt i konkursärenden.

Svårigheterna i delgivningsledet medför också ryckighet i domstolarnas planering och därmed sämre effektivitet i arbetet samt att själva delgivningsarbetet blir mer betungande. Dessa förhållanden ökar självfallet statsverkets kostnader för verksamheten. Därtill kommer de direkta kostnaderna för ersättningar till ombud, vittnen och sakkunniga vid inställda förhandlingar. Vid den inledande och begränsade granskning som gjorts har dessa kostnader för statsverket inte kunnat beräknas, då det erfordras tämligen ingående studier för att genomföra sådana kostnadsberäkningar.

Utöver vad nu nämnts kommer de enskilda medborgarnas berättigade krav på en effektivt verkande statsförvaltning.

Som nämnts har länsrätterna också problem med delgivningarna.

I övrigt hänvisas till bilagda förstudie (1987/88:8).

Med hänsyn till vad som framkommit vid vår granskning anser vi att snara åtgärder bör vidtas för att i möjligaste mån minska de problem som i dag uppenbarligen vidlåder delgivningsinstitutet.

1.3 Förslag till åtgärder

Förs. 1987/88:16

Delgivningsförfarandet vid domstolar och statliga myndigheter i övrigt samt stämningssmannorganisationen bör göras till föremål för en allomfattande och förutsättningslös översyn. Härvid bör de förslag till förbättrande åtgärder som redovisats i förstudiedokumentet beaktas.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer riksdagens revisorer
beträffande *delgivningsinstitutet och stämningssmannorganisationen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna anført om nödvändigheten av att en genomgripande översyn genomförs samt hemställer att reformförslag skyndsamt föreläggs riksdagen för beslut.

Detta ärende har avgjorts av revisorerna i plenum. I beslutet har deltagit revisorerna Wiggo Komstedt (m), John Johnsson (s), Börje Stensson (fp), Kjell Nilsson (s), Wivi-Anne Radesjö (s), Bertil Jonasson (c), Stig Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Anita Johansson (s), Torsten Karlsson (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Rune Jonsson (s) och Margareta Gard (m).

Vid ärendets slutliga handläggning har vidare närvarit kanslichefen Göran Hagbergh, byråchefen Bo Willart och f.d. revisionsdirektören Björn Ringström (föredragande).

Stockholm den 24 mars 1988

På riksdagens revisorers vägnar

Wiggo Komstedt

Bo Willart

DELGIVNINGSFÖRFARANDET VID DOMSTOLARNA

Förs. 1987/88:16
Bilaga

*Förstudie 1987/88:8¹,
beslutad av revisorerna i plenum 1988-03-24*

Sammanfattning

Riksdagens revisorer har beslutat granska delgivningsförfarandet vid domstol. Vid föreliggande förstudie har en genomgång gjorts av delgivningsförfarandet inom domstolsväsendet, främst vid underrätterna, varvid även stämningssmannaaorganisationen vid polisen berörs.

Trots att delgivningssystemet varit föremål för flera utredningar under de senaste 15 åren och åtskilliga rationaliseringsåtgärder vidtagits, visar förstudien att man vid tingsrätterna – det största området inom domstolsväsendet – fortfarande har stora problem med delgivning och att många förhandlingar måste ställas in på grund av att behörig delgivning ej kommit till stånd eller att den delgivne uteblivit.

Kraven på en godkänd delgivning är stränga, samtidigt som många formella hinder gör delgivningen svår genomförbar. Sålunda lägger sekretessbestämmelserna fortfarande hinder i vägen när det gäller att få erforderliga uppgifter, t. ex. i fråga om hemliga telefonnummer. Hämtning till inställelse inför rätten genom polisens försorg kan endast ske undantagsvis och vitesföreläggande är i många fall verkningslöst. Tingsrätterna har dessutom fått ökad arbetsbörda genom att delgivningsarbetet lagts mera på domstolarna själva. Viss föreskriven adresspaning fyller vidare enligt uppgift inget ändamål.

Stark kritik framförs från tingsrätterna mot stämningssmannaaorganisationens sätt att fungera, framför allt i polisdistrikten runt Stockholm. Det anförs sålunda att delgivning påbörjas för sent, att redovisning inte sker inom begärd tid osv.

Nu redovisade problem synes vara störst i storstadsområdena, men även mindre och medelstora tingsrätter har svårigheter.

Vid tingsrätterna inställs genomsnittligt 24 % av brottmål där förhandling skall ske, varav en tredjedel på grund av brister i delgivningen. I tvistemål med förhandling inställs genomsnittligt 35 % av målen, varav inte fullt en tredjedel på grund av delgivningssvårigheter.

När rättegångsförhandlingarna i stor utsträckning måste uppskjutas påverkas självfallet domstolarnas effektivitet, och onödiga merkostnader uppstår. Staten får härigenom såväl direkta som indirekta merkostnader.

En negativ konsekvens från effektivitetssynpunkt är att målens avgörande försenas. Två av fyra tillfrågade tingsrätter anger att målen ibland kan försenas upp till ett halvt år. Förseningarna är också stora vad beträffar den summariska processen för lagsökningar och betalningsförelägganden. Handläggningstiden i svårdelgivna lagsökningar och betalningsförelägganden kan

¹ Utredare: Björn Ringström.

i vissa fall uppgå till mer än ett och ett halvt år enligt två tillfrågade tingsrätter i Stockholmsområdet. Enligt Stockholms tingsrätt kan även konkursärenden ibland försenas upp till flera år på grund av delgivningssvårigheter.

En annan negativ konsekvens är att delgivningen – även den som lyckas – blir mera tungrodd och därmed kotsammare. Kostnaderna för tingsrätternas delgivning har uppskattats ligga i storleksordningen 60 milj. kr. per år (inklusive del av kostnaderna för särskild postdelgivning och polisens stämningssmannorganisation).

Inom länsrätterna – det näst största området av domstolsväsendet – synes man inte ha samma problem med delgivning vid rättegången eller med inställda förhandlingar, då rättegången oftast är skriftlig. Däremot orsakar reglerna om formell delgivning av domarna i de ca 150 000 målen avsevärt merarbete och icke obetydliga portokostnader, bl. a. för många rekommenderade försändelser.

När det gäller stämningssmannorganisationen har vissa polismyndigheter framhållit att de saknar tillräckliga resurser för delgivningsarbetet. På sina håll säger man sig vidare ha svårigheter med att rekrytera särskilt förordnade stämningssmän, då ersättningen är begränsad till 30 kr. per ärende (ett ärende innebär ofta upprepade delgivningsförsök).

Förstudien har gett vid handen att en övergripande översyn av delgivningsorganisationen vid domstolar och polismyndigheter bör komma till stånd. Härvid bör de formella kraven vid förfarandet vid delgivning prövas och såväl erforderliga förenklingar som skärpningar av bestämmelserna övervägas i syfte att få ett bättre, snabbare och effektivare förfarande till stånd. Samtidigt bör organisationen för delgivningsförfarandet övervägas och kostnaderna för att uppnå en effektiv organisation bedömas.

En skrivelse till riksdagen med förslag om en övergripande översyn av delgivningsförfarandet skall avges.

1 Inledning

1.1 Syftet med förstudien

Vid en föredragning av lagmannen Tomas Nordqvist vid Handens tingsrätt inför riksdagens revisorer under våren 1987 påtalade han vissa brister i systemet för delgivning av stämningar och kallelser vid underrätterna. Bristerna medförde onödiga kostnader, bristande effektivitet och tidsförseeningar. Han anförde även att många trots delgiven kallelse underlåter att inställa sig till förhandling, något som var en starkt bidragande orsak till att handläggningstiderna i många fall blir alltför långa. Detta orsakade dessutom mycket dubbelarbete och påverkade effektiviteten i verksamheten. Vissa ändringar har gjorts i delgivningslagstiftningen under senare år, vilket i någon mån underlättat arbetet, men ytterligare lättnader skulle vara önskvärda ansåg han.

Med anledning härav beslutade revisorerna att närmare granska förhållandena på området.

Att domstolarna haft stora problem med att bl. a. åtalade inte kunnat delges eller inte inställt sig till förhandlingar i mål och att mål av denna

anledning måst inställas har tidigare uppmärksammats. Sålunda har riksrevisionsverket i en rapport 1977¹ påpekat att enligt en undersökning vid tio tingsrätter 37 % av alla huvudförhandlingar i brottmål inställdes och att över 14 % av de planerade huvudförhandlingarna ställdes in på grund av att man inte lyckats delge den åtalade. Såväl domstolarna som andra berörda, t.ex. advokater, vittnen m. fl. har därigenom orsakats olägenheter och kostnader.

I förevarande förstudie har försök gjorts att identifiera vilka problem som föreligger och vilken ungefärlig omfattning dessa har samt att undersöka om det kan finnas möjligheter att komma till rätta med problemen. Studien har omfattat de två största områdena inom domstolsväsendet, tingsrätterna och länsrätterna. Systemet med stämmingsmän inom polisväsendet har även blivit belyst.

1.2 Uppläggning av förstudien

Vid förstudien har tidigare utredningar och annan dokumentation genomgått. Tingsrätterna i Gävle, Handen, Jönköping och Stockholm samt länsrätten i Stockholms län har besökts. I samband med besöket vid Stockholms tingsrätt har en inom tingsrätten gjord enkät beträffande delgivningproblemen inom tingsrätten studerats. Besök har också gjorts vid delgivningsenheten i Handens polisdistrikt och delgivningcentralen vid Stockholmspolisen.

Med hänsyn till den omorganisation som diskuteras beträffande handläggning av mål rörande lagsökning och betalningsföreläggande har även kronofogdemyndigheten i Stockholm besökts.

Underhandssamråd har skett med personal inom domstolsverket (DV). Vissa kontakter har även tagits med representanter för rikspolisstyrelsen och statskontoret.

Med bistånd av rikspolisstyrelsen har uppgifter angående stämmingsmanorganisationen inhämtats från samtliga polismyndigheter.

2 Bakgrund

2.1 Gällande bestämmelser

Med delgivning menas att en handling bevisligen lämnas till någon som skall ta del av den eller eljest har rätt att ta emot den. I många fall är det nämligen viktigt för t. ex. en domstol, en myndighet eller en privatperson att få bevis om att en viss handling har lämnats till en bestämd person. Det kan t. ex. gälla en stämning, en kallelse till förhandling eller ett testamente. En föreskrift om att delgivning skall ske kan sägas vara ett uttryck för att ingen skall dömas ohörd eller ovetande drabbas av ingripande rättsverkningar.

Genom delgivningslagen (1970:428, DL) skapades ett gemensamt delgivningsförfarande för rättegång och förvaltningsförfarande. DL anknuter i sak tämligen nära till vad som tidigare gällde för de allmänna domstolarna.

¹ Allmänna domstolarna – tingsrätternas handläggning av brottmål (1977-11-16).

Lagen gäller utom för domstolar och myndigheter i vissa fall även när någon enskild skall ombesörja delgivning.

Närmare föreskrifter om tillämpningen av DL återfinns i delgivningsförrordningen (1979:101, DF).

Domstolsverket utgav 1985 en "Delgivningshandbok", som utom gällande bestämmelser även innehåller handledning för delgivningsarbetet, blanketter m. m.

DL och DF reglerar *hur* delgivning skall ske. Bestämmelser om *när* delgivning erfordras återfinns i de författningar som innehåller de materiella bestämmelserna. Vad beträffar tvistemål och brottmål finns t.ex. sådana bestämmelser i rättegångsbalken och i fråga om testamenten i ärvdabalken.

Vissa bestämmelser i rättegångsbalken, förvaltningslagen och sekretesslagen berör också själva delgivningsförfarandet. (Se t. ex. DV:s handbok.) Slutligen finns också en förordning (1980:507, omtryckt 1984:289) om ersättning för vissa delgivningar m. m.

2.2 Delgivningssystemet

Redogörelsen för delgivningssystemet kommer uteslutande att behandla förfarandet inom domstolsväsendet, det ojämförligt största tillämpningsområdet.

Domstolsväsendet omfattar 135 domstolar med ca 6 000 anställda. Samtliga domstolar torde ombesörja delgivning i större eller mindre omfattning. Även om regeln om fri bevisprövning i princip gäller också vad beträffar delgivning, är det i praktiken oftast nödvändigt att delgivningen sker strikt enligt bestämmelserna i DL och DF.

Som huvudregel gäller att den enklaste och billigaste delgivningsformen skall användas. Denna benämns ordinär delgivning och innebär att domstolen genom postförsändelse, bud eller telefon delger den sökta stämning, kallelse eller annan handling. Lyckas inte detta kan särskild postdelgivning, stämningmannadelgivning eller kungörelsedelgivning tillgripas.

Enligt DL och DF finns således fyra huvudformer för delgivning. Inom dessa finns flera delgivnings sätt.

Ordinär delgivning

A Brevdelgivning

Handlingen och ett delgivningskvitto skickas till den sökta i ett vanligt brev. Den sökta undertecknar kvittot och sänder det tillbaka till myndigheten.

B Buddelgivning

Ett bud lämnar handlingen till den sökta som skall skriva under delgivningskvitto.

C Rekommenderad eller assurerad försändelse med mottagningsbevis

Förs. 1987/88:16

Bilaga

Den sökta får en avi om försändelsen och hämtar ut den hos posten. I samband därmed undertecknar han mottagningsbeviset.

D Telefondelgivning

En tjänsteman vid myndigheten ringer till den sökta och läser upp meddelandet. Därefter skickas handlingen i vanligt brev till den sökta. Delgivningen är genomförd när handlingen har skickats.

Särskild postdelgivning

Försändelsen skickas i ett vanligt brev till den sökta. På kuvertet fästes en blankett för delgivningskvitto. Brevbäraren lämnar kuvertet till den sökta eller till någon annan som har rätt att ta emot delgivningen. Mottagaren skriver under delgivningskvittot, som sänds tillbaka av posten.

Stämningmannadelgivning

Stämningmännen är knutna till polisväsendet. Vid de större polismyndigheterna finns en delgivningsenhet med fast anställd personal. Vid de mindre polismyndigheterna sorterar delgivningsfunktionerna under myndighetens kansli. Det finns också särskilt förordnade stämningmän som sorterar under polisen. Dessa senare får ersättning per uppdrag (f.n. 30 kr.). I Stockholm, Göteborg och Malmö benämns delgivningsenheten delgivningscentral.

Vid delgivning genom stämningman skickas försändelsen tillsammans med en blankett för delgivningsanteckningar till den polismyndighet som skall ombesörja stämningmannadelgivning. Stämningmannen överlämnar delgivningsförsändelsen till den sökta eller annan som har rätt att ta emot delgivningen. Mottagaren skriver under delgivningskvittot. Delgivningen är genomförd när stämningmannen anträffat den sökta och överlämnat handlingen, oavsett om den sökta tar emot och kvitterar försändelsen eller ej.

Kungörelsedelgivning

A Egentlig kungörelsedelgivning

Kungörelsedelgivning innebär att man annonserar om handlingens huvudsakliga innehåll och om var och när den hålls tillgänglig.

B Spikning

I vissa fall får man i stället för kungörelsedelgivning i egentlig mening (annonsering) använda sig av s. k. spikning. Stämningmannen lägger då ett tillslutet kuvert med delgivningshandling i den söktes brevlåda. Om det inte finns någon brevlåda, fäster stämningmannen kuvertet på dörren till den söktes bostad.

Ett meddelande om var och när handlingen hålls tillgänglig delges den sökte.

2.3 Tidigare utredningar och rationaliseringsåtgärder

Kritik mot delgivningssystemet framfördes redan kort efter det att DL infördes 1970. Flera utredningar har också gjorts. Med anledning av dessa har vissa rationaliseringsåtgärder, bl.a. av teknisk natur vidtagits. Stämningssmannadelgivning, som tidigare ombesörjts av stämningssmän som förordnats av länsstyrelserna, knöts administrativt till polisväsendet. Domstolar och andra myndigheter ålades vidare att mer än dittills själva svara för att en person nåddes av en delgivning.

En redogörelse för tidigare utredningar och rationaliseringsåtgärder lämnas i *underbilaga 1*.

2.4 Pågående eller planerade undersökningar, m. m.

Domstolsverket fastställde den 16 mars 1987 direktiv för en översyn av delgivningsförfarandet, benämnda "Delgivningsreformen". Enligt direktiven avser man med projektet att utvärdera de författningsändringar syftande till att effektivisera delgivningsverksamheten som trädde i kraft den 1 juli 1985 samt att i övrigt analysera hur delgivningsreformen har fungerat i praktiken. Med hänsyn till att det från den utsedda referensgruppen för projektet uttalades att det då var väl tidigt att utvärdera reformen från 1985 avses projektet bli påbörjat våren 1988.

Vid DV:s organisationsenhet pågår vidare ett projekt med syfte att bl. a. undersöka om mål vid storstadsdomstolar är förbundna med större handläggningssvårigheter än mål vid mindre domstolar. I samband därmed undersöks också om delgivningssvårigheterna är större vid storstadsdomstolarna.

Inom rikspolisstyrelsen pågår arbete med att utfärda nya allmänna råd för förfarandet vid delgivning genom stämningssman.

Vidare har chefen för Stockholms tingsrätt, lagman Carl-Anton Spak, i november 1987 skrivit till justitiedepartementet och framfört den oro lagmännen i Stockholmsområdet känner för delgivningssituationen i länet. I skrivelse den 2 februari 1988 har Spak gjort ett tillägg till nyssnämnda brev. Skrivelserna biläggs som *underbilaga 2 a och b*.

Från justitiedepartementet har inhämtats att man inom departementet överväger om man skall lägga den s. k. summariska processen om fordringsanspråk (lagsökning och betalningsföreläggande) hos kronofogdemyndigheterna i stället för hos tingsrätterna. Som framgår nedan av avsnitt 3.1 har tingsrätterna stora problem med delgivning i dessa ärenden.

I riksdagen har i motion (1987/88: JuU 706) påpekats att 24 § DL för några år sedan ändrades så att stämningssmans intyg bara gäller som fullt bevis om delgivning skett i tjänsten. Det är därför numera nödvändigt att leja två personer om man privat önskar delge någon handling genom försorg av stämningssman. Motionären föreslår en lagändring så att delgivning av en enda stämningssman skall kunna anses laggill som fullt bevis även om

delgivningen sker för privatpersons räkning. Motionen har ännu ej slutbehandlats i riksdagen.

Förs. 1987/88:16
Bilaga

Advokaten Anders Hessle och landstingsjuristen Erik Nordblom har i oktober 1987 hos JO anfört klagomål mot Solna tingsrätt angående handläggningen av ett lagsökningsmål som bl. a. gällde avhysning. Av JO:s utredning i ärendet framgår att tingsrättens handläggning betungats av att man haft svårigheter att verkställa delgivningar i bl. a. lagsökningsmål, vilket bl. a. berott på bristande resurser hos vederbörande polismyndighet. Under hänvisning till riksdagens revisorers pågående utredning överlämnades beslutet i ärendet av JO bl. a. till revisorerna för kännedom.

3 Kartläggning och iakttagelser

3.1 Delgivning vid tingsrätterna

3.1.1 Allmänt

För att få en bild av förhållandena på området har besök gjorts vid fyra av de 97 tingsrätter som finns i landet, tingsrätterna i Stockholm, Handen, Gävle och Jönköping. En enkät med frågor angående tingsrätternas erfarenheter har också sänts till de besökta tingsrätterna. För att inte betunga många tingsrätter med besvärligt uppgiftslämnande har enkäten begränsats till de besökta tingsrätterna.

Enkätsvaren har sammanställts i *underbilaga 3*. Alltför långt gående slutsatser kan givetvis inte dras av detta begränsade underlag. Om mera exakta data erfordras måste statistik insamlas fortlöpande under viss tid, vilket inte varit möjligt inom ramen för denna förstudie.

Delgivning förekommer mer eller mindre ofta i de flesta typer av mål och ärenden hos tingsrätterna. Särskilt frekvent är delgivning i

- mål angående lagsökning och betalningsförelägganden,
- brottmål,
- tvistemål
- konkurser.

Fältstudierna utvisar att tingsrätterna – särskilt i Stockholmsområdet – fortfarande har mycket stora problem med att få fram snabba och säkra delgivningar trots författningsändringarna 1985 och tillkomsten av DV:s delgivningshandbok. Detta uppges vara tingsrätternas största problem vid sidan av ekonomin. Delgivningsproblem föreligger inte bara i brottmål utan även i tvistemål och konkurser samt framför allt i den summariska process som gäller för lagsökningar och betalningsförelägganden.

Man framhåller sålunda att delgivningsarbetet är tungrott och att det fortfarande är ungefär lika svårt att delge. Sålunda är de formella kraven på delgivning stränga. Sekretessbestämmelserna lägger fortfarande hinder i vägen för att få erforderliga uppgifter t.ex. i fråga om hemliga telefonnummer. Hämtning genom polisens försorg kan vidare endast ske undantagsvis. Vitesföreläggande kan ofta vara verkningslöst på grund av vederbörandes ekonomiska situation.

Tingsrätterna har dessutom fått ökad arbetsbörda genom att delgivnings-

arbetet mera lagts på domstolarna själva. Man betonar att tingsrätterna inte fått några ytterligare resurser härför. Viss föreskriven adressforskning fyller enligt uppgift inte något ändamål.

Stark kritik framförs vidare från tingsrätterna mot stämningssmannaanorganisationens sätt att fungera, framför allt i polisdistrikten runt Stockholm. Det anförs sålunda att delgivningen påbörjas för sent, att redovisning inte sker inom begärd tid osv.

Problemen synes vara störst inom storstadsområdena, men bl. a. DV:s undersökning om handläggningssvårigheter vid olika typer av tingsrätter visar att även medelstora och mindre tingsrätter utanför storstadsområdena har stora problem.

3.1.2 Kostnader för inställda förhandlingar

Nyssnämnda undersökning har enligt uppgift under hand visat att i brottmål med förhandling¹ inställs 24 % av målen, varav en tredjedel på grund av delgivningssvårigheter. I tvistemål med förhandling² inställs 35 % av målen, varav inte fullt en tredjedel på grund av delgivningssvårigheter. Undersökningen avser 29 tingsrätter av varierande storlek.

Genom att förhandling uppskjutits blir rättens ledamöter mer eller mindre sysslösa tills nästa mål påropas. Härvid berörs ofta en lagfaren domare och tre nämndemän eller tre lagfarna domare. Dessutom går det givetvis tid åt att på nytt utsätta målet och kalla de berörda. Det uteblivna målet medför alltså indirekta kostnader för staten.

Vidare händer det ofta att man inte hinner underrätta övriga berörda såsom motparten, ombud (advokater), vittnen, sakkunniga m. fl. De som sålunda inställt sig har rätt till ersättning enligt vanliga normer. Staten får alltså även direkta extra kostnader. Trots att viss ersättning utgår är det givetvis en stor olägenhet för de berörda att inställa sig i onödan.

Även i konkurser måste förhandlingar ofta inställas på grund av brister i delgivningen.

Kostnaderna som uppkommer på grund av att mål blir uppskjutna går inte att uppskatta utan ingående studier.

3.1.3 Försening av mål och ärenden

En negativ konsekvens av svårigheten att genomföra behöriga delgivningar är att målens avgörande försenas. Enligt enkäten till de fyra besökta tingsrätterna är förseningarna avsevärda. Stockholms tingsrätt uppger sålunda att brottmålen försenas minst 4 veckor. Handens tingsrätt anger att förseningarna i olika typer av mål varierar mellan 12 och 24 veckor. Vid Gävle tingsrätt varierar förseningarna mellan 3 och 26 veckor och vid Jönköpings tingsrätt mellan 4 och 10 veckor (se underbil. 3).

Detta bör ses mot bakgrunden av att handläggningstiden är lång även normalt. I ordinär rättegång i tvistemål tog närmare hälften av målen år 1986

¹ Utom s. k. notariemål.

² Utom s. k. gemensamma ansökningar och FT-mål.

mer än sex månader att genomföra i tingsrätterna¹. I brottmål tog en sjättedel av målen mer än sex månader i tingsrätten¹ – bortsett från tiden för polisens och åklagarens utredning. Vittnesmålen tillförlitlighet blir givetvis sämre ju längre tid som förflyter mellan inträffad händelse och vittnesmålet.

Parterna i civilmål har berättigade krav på att målet skall avgöras snarast möjligt. Påföljder på grund av brott bör också följa så snart som möjligt efter brottet.

Förseiningarna är också stora inom den summariska processen vid lagsökningar och betalningsförelägganden. Vid Handens och Stockholms tingsrätter misslyckas över hälften av den ordinära delgivningen i dessa mål, varför stämningssmannadelgivning måste tillgripas. Vid Jönköpings tingsrätt upp-gavs att ordinär delgivning misslyckades i tre fjärdedelar av målen om lagsökning och betalningsförelägganden (ls/bf-mål). Enligt enkäten var handläggningstiderna följande

	Normal handläggningstid	Handläggningstid i svårdelgivna ls/bf-mål
Stockholms TR	8-12 veckor	12-96 veckor
Handens TR	5 "	80 "
Gävle TR	ca 5 "	ca 15 "
Jönköpings TR	3 "	12 "

Stockholms tingsrätt uppger att konkursärenden i vissa fall kan förseinas upp till flera år på grund av delgivningssvårigheter.

3.1.4 Delgivningsarbetet blir mera resurskrävande

Svårigheterna med delgivning orsakar naturligtvis – utom olägenheterna med inställda förhandlingar samt förseiningar i mål och ärenden – att själva delgivningsarbetet blir mer betungande.

Det är svårt att beräkna omfattningen av tingsrätternas arbete med delgivning, bl. a. eftersom arbetsuppgiften är fördelad som deltidsuppgift på ett stort antal av kanslipersonalen. (Denna uppgår totalt till närmare 2 500.) Dessutom blir även den lagfarna personalen i viss utsträckning involverad i arbetet. Den får t. ex. ta ställning till mera svårbedömda fall. Uppgifterna från enkäten tyder emellertid på att arbetsåtgången för delgivning inom tingsrätterna är lika stor eller större än arbetsåtgången vid polisens delgivningsorganisation. Då lönerna till berörd personal vid tingsrätterna genomsnittligt torde ligga högre än ersättningarna inom stämningssmannorganisationen, torde man kunna anta att tingsrätternas arbetskostnader överstiger de kostnader för löner och arvoden (sammanlagt 30,1 milj. kr.) som framräknats för stämningssmannorganisationen (jfr underbil. 3 och 4).

¹ Källa: Rättsstatistisk årsbok 1987.

3.2 Delgivning vid länsrätterna

Det finns 24 länsrätter med ca 900 anställda. Länsrätterna utgör således en betydande del av domstolsväsendet. Det är därför av intresse att veta om de har samma problem som tingsrätterna när det gäller delgivning.

Under utredningen har därför länsrätten i Stockholms län besökts varvid lagman Åke Lundborg samt chefsrådmän m. fl. intervjuats. Enligt samstämmiga uppgifter har länsrätten inte några nämnvärda problem med inställda förhandlingar dels därför att muntlig förhandling är relativt sällsynt, dels också därför att muntlig förhandling oftast hålls efter begäran av enskild part som då har eget intresse av att inställa sig.

Länsrätterna har dock vissa problem med delgivning av körkortsindragningar, vid utdömande av vite samt då taxeringsintendent väckt talan i skattemål, t. ex. om eftertaxering. Det sistnämnda skall ske senast femte året efter taxeringsåret. Länsrätten måste i sistnämnda mål avgöra målet inom ett år. Detta uppmuntrar till sabotage mot rättegången. Lagman Lundborg ansåg att man borde slopa denna ettårsgräns.

Länsrätten har sålunda inte så stora problem med delgivning under själva rättegången, där delgivningen i stor utsträckning kan ske i form av vanligt lösbrev. Däremot är arbetet med formell delgivning av det stora antalet domar betungande för kanslipersonalen. (Under 1986 inkom närmare 150 000 mål till de 24 länsrätterna.) Bl. a. skall man pricka av att delgivningskvitto återkommit samt, om så ej är fallet, sända påminnelse och eventuellt rekommenderad försändelse. Portokostnaderna för rekommenderade försändelser, som ofta måste användas, torde uppgå till icke obetydliga belopp.

De vid intervjun närvarande domarna var överens om att i skattemål part normalt borde kunna underrättas om domen genom vanligt lösbrev. Det framhölls också att det inte borde vara nödvändigt att fotokopiera av domen var vidimerad. Bestämmelserna borde ändras i dessa hänseenden.

3.3 Delgivning vid övriga domstolar

Delgivning förekommer även vid övriga domstolar. Då verksamheten vid dessa är av mindre omfattning än vid tingsrätter och länsrätter, har det inte ansetts motiverat att inom ramen för en förstudie göra någon kartläggning av delgivningen vid ifrågavarande domstolar.

3.4 Kostnader för särskild postdelgivning m. m.

Posten har enligt uppgift beräknat sina kostnader för den särskilda postdelgivningen år 1986 enligt följande

192 283 ärenden à 16:50	ca 3 173 000
Särskild ersättning till brevbärare med 2:80 för utförd delgivning	ca 250 000
	<hr/>
Summa k.r.	3 423 000

Posten får ersättning av statsverket för sina kostnader.

Förs. 1987/88:16

Bilaga

Portokostnaderna för övriga delgivningsförsändelser, vilka går som tjänstebrev, kan inte redovisas separat. Kostnaderna för alla rekommenderade försändelser, som är mycket vanliga t. ex. i mål om lagsökning och betalningsföreläggande, måste dock vara betydande. Antalet lagsökningar och betalningsförelägganden var 1986 ca 510 000¹. Avgiften för rekommenderad försändelse med mottagningsbevis var samma år 16:50 kr.

3.5 Polisens stämmningsmannorganisation

Stämmningsmannadelgivning kan ske genom personal inom polisväsendet, antingen genom härför direkt anställda eller genom polismän eller administrativ personal som fått förordnande som stämmningsmän. Dessutom finns "fritidsarbetande" stämmningsmän som inte är anställda hos polisen men fått särskilda förordnanden som stämmningsmän. Även dessa senare administreras numera av polisen.

Delgivningscentralen inom Stockholmspolisen samt delgivningsenheten vid Handens polisdistrikt har besökts. Då några uppgifter om stämmningsmannorganisationens nuvarande storlek inte fanns har genom förmedling av rikspolisstyrelsen en enkät gjorts hos de 118 polismyndigheterna. Uppgifterna har sammanställts i *underbilaga 4*. Upplýsningar har även inhämtats per telefon.

Organisationen varierar mellan olika polismyndigheter. Storstadsdistriktet (Stockholm, Göteborg och Malmö) har särskilda s. k. delgivningscentraler med enbart fast anställd personal för delgivning. Delgivningscentralerna har egna datorer och ett eget datasystem för registrering m. m. av delgivningsärendena. Datasystemet är kopplat till SPAR (statens person- och adressregister) och till BASUN (register över företag och organisationer). Datorn skriver också ut vissa handlingar och kan ge besked om arbetsläget. Föreståndaren för delgivningscentralen i Stockholm ansåg att datasystemet borde kunna betjäna även andra distrikt.

Enligt enkäten har också 33 andra polismyndigheter fast anställd personal för delgivning (minst halvtid), som ibland bildar en s. k. delgivningsenhet. I allmänhet sker delgivning vid dessa polismyndigheter även genom fritidsarbetande stämmningsmän. 82 polismyndigheter har inga anställda för att direkt arbeta med delgivning utan anlitar enbart särskilt förordnade stämmningsmän.

Sammanlagt finns enligt enkäten ca 160 fast anställda för delgivning och ca 560 särskilt förordnade "fritidsarbetande" stämmningsmän. Dessutom handläggs en stor del av delgivningsärendena vid många polisdistrikt av administrativ personal och polismän i samband med andra uppgifter.

Det sistnämnda gäller bl.a. vid den mycket vanliga rutinen att man påbörjar delgivningen med att sända ett nytt brev till den sökta med uppmaning att avhämta försändelsen på polisstationen. Det kan noteras att delgivning på detta sätt synes lyckas i förvånansvärt många fall. Flera polismyndigheter anger sålunda att ca 20–25 % av dessa försändelser avhämtas. Polismyndigheten i Kristinehamn uppger att man på detta sätt

¹ Källa: Rättsstatistisk årsbok 1987.

kallar nära nog samtliga som skall delges och att ca 40 % hörsammar kallelsen.

Polismän delger ibland i samband med andra uppdrag. Någon polismyndighet framhåller att detta är till fördel för tjänsten i övrigt.

I brådskande fall händer det relativt ofta att stämningsman inte anlitas utan att delgivningen sker genom polisman.

Antalet delgivningsärenden hos stämningsmannaorganisationen uppgick år 1987 enligt enkäten till ca 426 000. Drygt 85 % av ärendena kom från domstolarna.

Kostnaderna för stämningsmannaorganisationen under budgetåret 1986/87 har uppskattats till över 36 milj. kr. (se underbil. 4).

Delgivningscentralen i Stockholm, som genom sitt datasystem har lätt tillgängliga uppgifter om resultatet av delgivningsverksamheten, uppger att man lyckas med delgivningen i 47 % av ärendena. 35 % har redovisats med positiva hinder – dvs. ny adress har framtagits, den sökta saknar känd hemvist, har avlidit eller också har ärendet återkallats. Ca 18 % har redovisats med hinder (delgivningen har misslyckats). Ungefär motsvarande uppgifter har lämnats av delgivningscentralerna i Göteborg och Malmö. Uppgifterna från övriga polismyndigheter är mer svårtolkade. I allmänhet uppges att delgivning lyckas i 81–90 % av fallen. Åtskilliga polismyndigheter utanför storstadsområdena uppger sig emellertid lyckas med delgivningen till närmare 100 %. Det är dock troligt att man härvid inte tagit hänsyn till de s. k. positiva hindren.

Flera polismyndigheter framhåller bristen på resurser för delgivning. Polismyndigheten i Jakobsberg anser att medel för polisens delgivningsverksamhet borde anvisas den centrala förvaltningsmyndigheten hos vilken de lokala polismyndigheterna kunde begära återfyllnad för utbetalda ersättningar. Särskilt betänkligt är enligt myndigheten att man i den nya anslagskonstruktionen valt att lägga stämningsmannaarvodena under en kostnadsbegränsad ram för löner till administrativ personal. Även några andra polismyndigheter har framfört liknande synpunkter. I något fall har man sagt sig att av denna orsak vara tvungen låta polispersonal sköta delgivning.

Lagman Spak har också i en av sina skrivelser till justitiedepartementet berört bristen på medel för delgivningspersonal inom polisen och pekat på möjligheten att låta polisen använda medel som inte kan utnyttjas för lön till polismän att förstärka polisens delgivningsresurser med (se underbil. 2 b).

Bl. a. föreståndaren för delgivningscentralen i Stockholm har framhållit att det finns behov av utbildning av stämningsmännen.

Det har också framkommit att det på sina håll är problem med att rekrytera särskilt förordnade stämningsmän på grund av att ersättningen är begränsad till 30 kr. per ärende. Att märka är att ett ärende ofta innebär upprepade delgivningsförsök.

3.6 Sammanlagda kostnader för tingsrätternas delgivning

Förs. 1987/88:16

Bilaga

Kostnaderna för tingsrätternas eget arbete

Milj. kr.

(se underbil. 3)

minst 30,1

Del av kostnaderna för postdelgivning:

Tingsrätterna bedöms svara för minst 75 % av postdelgivningen (bl.a. med hänsyn till det stora antalet lagsökningar och betalningsförelägganden)

75 % av 3 423 000 (se avsnitt 3.4)

2.6

Del av kostnaderna för stämningssmannaoorganisationen:

Enligt underbil. 4 uppgår löner, arvoden och reseersättningar vid stämningssmannaoorganisationen till 36.2

milj. kr. Kostnader för lokaler, ADB, porton m.m. har ej kunnat beräknas.

Med ledning av enkäten till polismyndigheterna bedöms 75 % av ärendena komma från tingsrätterna

75 % x 36,2 milj. kr.

minst 27,1

Summa minst 59,8

Ovanstående beräkningar är givetvis osäkra, då de delvis grundar sig på begränsat underlag och ej helt verifierade antaganden. Det kan dock med fog antas att de sammanlagda kostnaderna för tingsrätternas delgivning ligger i storleksordningen 60 milj. kr.

4 Slutsatser

Vid förstudien har kunnat noteras att det nuvarande förfarandet vid delgivning av kallelser, stämningar och andra handlingar är behäftat med brister som påverkar såväl domstolarnas som åklagarnas och andra myndigheters arbetsförhållanden och effektivitet. Också de enskilda medborgarnas rättmätiga krav på en effektivt verkande statsförvaltning berörs. Även om man bör vara medveten om att svårigheterna vid delgivningen delvis ligger i sakens natur och att domstolarna alltid torde komma att ha svårt att delge vissa åtalade och gäldenärer, visar förstudien att problemen är så stora att snara åtgärder bör vidtas för att i görligaste mån undanröja dessa.

Situationens allvar och angelägenheten av en översyn understryks också starkt av innehållet i de skrivelser som lagman Spak vid Stockholms tingsrätt på uppdrag av övriga lagmän i Stockholms län avgivit till justitiedepartementet (underbil. 2 a och b). I dessa framhålls bl. a. att den mest angelägna reformen för domstolarnas del skulle vara att få ett väl fungerande kallelse- och delgivningssystem. Vidare understryks att detta skulle betyda långt mera för domstolarnas effektivitet än planerade förändringar på själva rättegångens område.

I en av skrivelserna framhålls vidare att – enligt uppgift från polisens sida – en anledning till rådande svårigheter med delgivningarna i Stockholms län är att det råder brist på medel för att förstärka den personal som sysslar med delgivningsuppdrag inom de olika polisdistrikten.

Den omständigheten att de sammanlagda kostnaderna för enbart tingsrätternas delgivning kan antas ligga omkring 60 milj. kr. per år talar för att det är angeläget att verksamheten är så effektiv som möjligt.

Det kan också framhållas att det självfallet är ett rättssäkerhetsintresse att handläggningen av mål och ärenden inte fördröjs. Vittnesmålen blir sålunda otillförlitligare ju mera tiden går. Borgenärer har vidare ett berättigat intresse av att få sina fordringsanspråk realiserade inom rimlig tid osv.

Delgivningsproblemen bör tas upp till granskning i hela sin vidd. Den allmänna översynen bör omfatta inte bara domstolarnas tillämpning av nuvarande regler utan även avse alla ändringar i de formella kraven för delgivning som kan leda till förbättringar och lättnader i förfarandet. Vidare bör organisationen och rutinerna m. m. inom stämningssmannorganisationen hos polisen granskas. Att man för närvarande inom regeringskansliet överväger att eventuellt överföra den summariska processen (lagsökningar och betalningsförelägganden) från tingsrätterna till kronofogdemyndigheterna gör det också angeläget att delgivningsförfarandet i sin helhet ses över.

Under förstudien har ett flertal synpunkter med förslag till ändringar syftande till förbättringar på området samlats in, se *underbilaga 5*. Med utgångspunkt i dessa synes bl. a. följande frågor böra belysas vid en översyn.

Lagstiftningsfrågor:

- Kan delgivningsarbetet underlättas genom författningsändringar, varigenom mindre krav ställs på hur delgivning skall ske? Kan surrogatdelgivning medges i flera ärendetyper? Kan delgivning beträffande lagsökningar och betalningsförelägganden förenklas om dessa ärenden förs över till kronofogdemyndigheterna? Kan man mjuka upp vissa sekretessbestämmelser i syfte att domstolarna lättare skulle få tillgång till uppgifter som behövs för delgivning? Kan kraven för användande av tvångsmedel möjligen sänkas, t.ex. beträffande hämtning? Är det motiverat att införa kraftigare sanktioner för utevaro i mål? Kan och bör partsdelgivning stimuleras?

Organisation, rutiner och resursbehov m. m.:

- Behövs ändringar av anvisningar och rutiner för domstolarnas och postens delgivningsarbete?
- Är den på sina håll starka kritiken mot stämningssmannorganisationens sätt att arbeta berättigad? Finns möjligheter att förbättra effektiviteten inom denna organisation genom omläggning av rutiner och skärpt uppföljning inom polisväsendet? Behövs utbildning av stämningssmännen? Bör ADB-stöd utnyttjas i större utsträckning? Är nuvarande organisation lämplig? Har stämningssmannorganisationen tillräckliga resurser? Är anslagskonstruktionen lämplig? Skulle det vara till fördel om tingsrätterna hade egna stämningssmän? Vilket är effektivast och billigast – delgivning genom fast anställda eller särskilt förordnade stämningssmän som får ersättning per uppdrag? Är ersättningsnormerna för stämningssmännen lämpligt utformade? Bör lyckad delgivning premieras? Är ersättningen tillräcklig för att upprätthålla det nuvarande systemet med särskilt förordnade stämningssmän?

- Hur skulle resursbehovet vid tingsrätterna och stämningssmannaanorganisationen påverkas om ärendena om lagsökning och betalningsföreläggande överförs till kronofogdemyndigheterna? Vilka resursbehov skulle uppstå hos kronofogdemyndigheterna?

Som ovan redovisats har noterats att domstolsverket avser att under våren 1988 påbörja en utvärdering av lagändringarna 1985 samt att det även i vissa andra avseenden pågår översyner på området. Förstudien har emellertid samtidigt visat att det är nödvändigt att nu göra en total översyn av området och att dellösningar knappast torde leda till de avsevärda förbättringar som bör eftersträvas.

Vid denna översyn bör särskilt bedömas vilka krav som bör ställas för att formell delgivning skall anses ha skett, vilka myndigheter som skall svara för delgivningen, organisationen för delgivningsförfarandet samt organisation, rutiner och resursfrågor m. m. inom stämningssmannaanorganisationen hos polisväsendet.

Det ankommer inte på revisorerna att genomföra en översyn av den karaktär och omfattning som här är i fråga. I stället skall mot bakgrunden av vadsom framkommit vid den hittills genomförda granskningen behovet av en skyndsamt översyn anmälas för riksdagen i särskild skrivelse.

Tidigare utredningar och rationaliseringsåtgärder

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 1

Redan kort tid efter delgivningslagens (DL:s) tillkomst framfördes, särskilt från de allmänna domstolarna, flera anmärkningar mot delgivningsförfarandet. Särskild kritik riktades mot olika detaljer i systemet med stämningmän. En utredning för teknisk översyn av delgivningsbestämmelserna, delgivningsutredningen, tillsattes därför 1972. Utredningsman blev expeditionschefen Harriet Stangenberg. Utredningen avgav delbetänkandet (Ds Ju 1974:15) Förenklad delgivning och slutbetänkandet Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna (Ds Ju 1975:19).

I 1974 års betänkande föreslog delgivningsutredningen åtskilliga ändringar i DL och den dåvarande delgivningskungörelsen.

Ändringsförslagen syftade bl. a. till att öka användningen av ordinär delgivning, i första hand med vanligt brev eller bud. Utredningen konstaterade nämligen att myndigheterna i huvudsak behållit de delgivningsformer som de använde före DL:s tillkomst. Detta hade medfört att stämmingsmannadelgivning använts i för stor utsträckning. Enligt förslaget skulle det som villkor för stämmingsmannadelgivning finnas särskild anledning anta att delgivning genom brev, bud eller rekommenderat brev ej kunde ske. Domstolar och andra myndigheter borde mer än dittills själva svara för att en person nåddes av en delgivning.

Den särskilda postdelgivningen genom brevbärare föreslogs slopad. Denna delgivningsform utvisade nämligen enligt utredningen allt sämre effektivitet, bl. a. beroende på svårigheten att anträffa folk på bostadsadressen under arbetstid.

Utredningen föreslog också en samlad arbetsledning för stämmingsmannadelgivning, såväl beträffande den som sköttes av polisväsendet som beträffande den som då utfördes av stämmingsmän som länsstyrelserna förordnat. Stämmingsmannadelgivningen borde administrativt knytas till polisväsendet. Det skulle också vara en betydelsefull förenkling om det klarlades att delgivning kunde ske per telefon.

Flera åtgärder av praktisk natur föreslogs också. Uttrycket "delgivningserkännande", som kunde missförstås som ett erkännande i själva saken, föreslogs ändrad till "delgivningskvitto". Myndigheterna borde foga ett svarskuvert till delgivningskvittot. En särskild påklitrast etikett skulle användas för att fästa den söktes uppmärksamhet på nödvändigheten att returnera delgivningskvittot. Påminnelse per telefon borde utnyttjas i större omfattning. Utredningen framhöll också att kvällstjänstgöring vid försöksverksamhet givit gott resultat. Vidare framhöll utredningen vikten av att arbetet planerades så att flera delgivningsförsök vid behov skulle hinna göras. Kallelse till huvudförhandling borde vanligtvis sändas ut senast ca en månad före den utsatta förhandlingsdagen.

Delgivningsutredningens slutbetänkande 1975 innehöll bl. a. förslag om att distriktsindelningen vid delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö skulle slopas och att personalen i stället skulle sammanföras i arbetsgrupper. Vidare borde systemet för ersättning till de fältarbetande stämmingsmännen omprövas.

År 1977 fick *Statskonsult* i uppdrag att göra viss utredning om delgivnings-

verksamhetens organisation. Huvudstudien redovisades 1978-01-31.

Riksrevisionsverket (RRV) analyserade som ett led i sin förvaltningsrevision vissa frågor om tingsrätternas handläggning av brottmål och lade fram resultatet i den tidigare nämnda rapporten 1977-11-16. En utgångspunkt var iakttagelser att utsatta brottmål ofta blev inställda, vilket påverkade genomströmningstiden för målen, ledde till merarbete för tingsrätterna samt ställde till problem för berörda parter, vittnen m. fl. Som inledningsvis berörts konstaterade RRV att 37 % av huvudförhandlingarna i brottmål vid de 10 undersökta tingsrätterna ställdes in. 14 % ställdes in på grund av att man inte lyckats delge den tilltalade. I 3 % av de utsatta förhandlingarna uteblev den tilltalade trots att han delgetts kallelse. RRV föreslog i denna fråga bl. a. att DV skulle undersöka om blanketter m. m. kunde förbättras.

De framlagda förslagen övervägdes inom *justitiedepartementet*. Övervägandena redovisades i promemorian Delgivning (Ds Ju 1978:2) och resulterade dels i att den dåvarande delgivningungskungörelsen 1979 ersattes med delgivningsförordningen (DF), dels också i ett antal ändringar i DL resp. DF år 1978 och 1985.

Reformen innebar bl. a. följande. Kraven på parterna skärptes när det gäller att tillhandahålla uppgifter för delgivningsändamål. Domstolarna fick möjlighet att avvisa en ansökan om sökanden inte lämnat föreskrivna uppgifter om motparten. Myndigheterna blev skyldiga att på begäran av annan myndighet lämna ut enskilda adress m. m., oavsett om sekretess gäller för uppgiften. Undantag skulle dock gälla för uppgift hos televerket om hemligt telefonnummer till en enskilds bostad. Fastighetsägare och arbetsgivare blev skyldiga att lämna vissa upplysningar till stämningssman samt medverka till att stämningssmän får tillträde till fastigheter och arbetsplatser. Slutligen infördes möjlighet att delge per telefon. (Jfr prop. 1984/85:109.)

Det uttalades i detta sammanhang att det kunde vara lämpligt att *domstolsverket* utarbetade en mer ingående information till ledning för den personal som sysslade med delgivningsfrågor. Den av DV i september 1985 publicerade delgivningshandboken var ett led i denna verksamhet.

Genom ändringarna i DL och DF samt tillkomsten av DV:s delgivningshandbok har flera förslag och synpunkter som redovisats ovan tillgodosetts. Stämningssmännen inordnades t. ex. under polisväsendet. Dock märks att särskild postdelgivning bibehölls och att distriktsindelningen vid delgivningscentralen i Stockholm fortfarande gäller. Tanken bakom reformen var att ordinär delgivning skulle användas i övervägande antalet fall och att de handläggande myndigheterna själva skulle utföra större delen av delgivningarna. Endast de svåraste delgivningarna skulle utföras av delgivningssmän.

Rikspolisstyrelsen (RPS) har 1984 vid delgivningscentralen i Stockholm infört ADB-stöd för registrering m. m. av delgivningsuppdragen. Systemet är kopplat till flera olika register bl. a. statens person- och adressregister (SPAR). ADB-stödet har senare även införts vid delgivningscentralerna i Göteborg och Malmö. *Statskontoret* har 1985-06-19 redovisat en efterstudie av systemet för ADB-stöd vid delgivning (det s. k. JAD-systemet).

År 1984 genomfördes ett förslag av *rättegångsutredningen*, som innebar att person som skulle hämtas till förhandling under vissa omständigheter kunde

omhändertas under 6 eller högst 18 timmar i förväg (prop. 1983/84:78, JuU 15, rskr. 152). Fr. o. m. 1988 har man – likaledes efter förslag av rättegångsutredningen – gått över till ett system med direkt vitesföreläggande vid kallelse av vittnen (prop. 1986/87:89, JuU 31, rskr. 278). (Tidigare fick vite föreläggas först om målet skjutits upp till ny förhandling.)

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 1

Till justitiedepartementet

Angfrågor som rör domstols kallelser och delgivningar

Vid sammanträde den 16 oktober 1987 med lagmännen i tingsrätterna i Stockholms län uppdrogs åt mig att i skrivelse till justitiedepartementet ge uttryck för den oro som finns inom domstolarna för att delgivningarna tar alltför lång tid. I protokollet vid sammanträdet antecknades bl. a. följande: "Slutligen diskuterades det ständigt återkommande bekymret med delgivningar. Det framhölls att delgivningarna tar alltför lång tid, att tillräckliga resurser saknas på vissa håll, att nuvarande regler och föreskrifter inte är ändamålsenliga, att det föranleder dubbelarbete och ibland leder till att tillgängliga resurser på delgivningssidan inte kan utnyttjas tillfullo."

Till det föregående vill jag lägga, att jag vid sammanträffande den 28 september 1987 med dåvarande statssekreteraren i justitiedepartementet Harald Fälth tog upp svårigheterna med delgivningarna i Stockholmsområdet och sade honom, att den mest angelägna reformen för domstolarnas del skulle vara att få ett väl fungerande kallelse- och delgivningssystem. Enligt min mening, tillade jag, skulle ett skapande av ett väl fungerande kallelse- och delgivningssystem betyda långt mera för tingsrätternas effektivitet än planerade förändringar på själva rättegångens område.

Vid sammanträffandet framhöll jag också följande. I proposition 1984/85:109 "Effektivare delgivning" s. 28 anförs att ett "minimikrav är att domstolen eller myndigheten – om delgivningsförsändelsen kommer i retur outlöst eller delgivningskvittot inte kommer in inom rimlig tid – kontrollerar adressuppgiften hos någon adresskälla (mantalsregister, postverket, SPAR eller pastorsämbete) samt försöker nå den eftersökte per telefon i bostaden eller på arbetsplatsen". Detta uttalande i propositionen har lett till mycket stora svårigheter för domstolarna. Svårigheterna hänför sig bl. a. till att det angivna medfört tillkomsten av ytterligare arbetsuppgifter för domstolarna utan att de tillförts resurser därför och till att olika polismyndigheter ansett sig kunna begränsa sitt arbete med delgivningarna under åberopande av uttalandet. För övrigt är det nog heller inte vare sig praktiskt möjligt eller lämpligt effektivitetsmässigt sett att domstolarna alltid gör kontroller i enlighet med vad som förutsätts i propositionen.

Allt större krav ställs numera på domstolarnas effektivitet. Det är inte minst med hänsyn därtill högst beklagligt, att delgivningssystemet inte fungerar ordentligt. Detta leder till besvärligheter för domstolarna bl. a. genom att planerade förhandlingar, till vilka kallelser har utskickats, inte kommer till stånd. Det i sin tur medför luckor i domstolarnas sessionsdagar. Nämndemän, åklagare och advokater klagar alltmera på att de förgäves måste inställa sig till förhandlingar eller tvingas vänta utan att ha något att göra på grund av att förhandlingar först på förhandlingsdagen visar sig inte kunna genomföras.

För den summariska processens del – där snabbhet egentligen är en förutsättning för processen – leder den dåliga delgivningssituationen, i vart fall för Stockholms tingsrätts del, till att kanske hälften av ansökningarna inte blir delgivna förrän efter flera månader eller rent av ett halvår. Delgivningarna i den summariska processen torde av polismyndigheterna lågprioriteras, vilket är orsaken till de långa dröjsmålen. Detta kan emellanåt skapa den effekten att innehavare av fordran väljer att ansöka om stämning i tvistemål i stället för att ansöka om exempelvis betalningsföreläggande, vilket ur samhällets synpunkt är slöseri med rättsväsendets resurser.

Jag har inhämtat uppgifter om delgivningssituationen av samtliga avdelningar inom Stockholms tingsrätt och har berett övriga tingsrätter i Stockholms län tillfälle att yttra sig. Mitt intryck av vad som därvid anförts är, att delgivningssituationen är värre genomsnittligt sett i polisdistrikten utanför Stockholm än i Stockholms polisdistrikt, där det finns en särskild delgivningscentral med vilken Stockholms tingsrätt har ett utmärkt samarbete. Att situationen är mycket dålig i vissa polisdistrikt kan bero på vilka värderingar som görs av olika arbetsuppgifter i dessa polisdistrikt.

Av bilaga¹ till denna skrivelse till justitiedepartementet framgår, att det händer i polisdistrikt utanför Stockholm att man inte vidtar någon enda annan delgivningsåtgärd än att man genom brev ber den som skall delges att själv komma till polismyndigheten och hämta kallelsen! Av bilagan framgår också, att förhandling i det ifrågakvarande målet måst ställas in ett flertal gånger på grund av just bristande delgivning.

Tingsrätten har kännedom om att domstolsverket avser att utvärdera den lagstiftning som kom till stånd genom proposition 1984/85:109 "Effektivare delgivning" och också om att riksdagens revisorer har börjat intressera sig för delgivningsproblemen. Till en av riksdagens revisorer tillsatt särskild utredningsman, som nyligen besökt Stockholms tingsrätt, har jag sagt att inget är så viktigt för en tingsrätts effektivitet som just en väl fungerande delgivningsorganisation och att det förhållandet att en sådan inte finns leder till synnerliga svårigheter för tingsrätterna och till stora onödiga kostnader för statsverket.

I detta sammanhang bör också framhållas att det synes som om det i allt större utsträckning har blivit så att bl. a. tilltalade, målsägande och vittnen inte kommer eller inte vill komma till förhandlingar trots att de har delgetts kallelse. Enkelt uttryckt kan sägas att respekten för de kallelseåtgärder domstolarna vidtar tycks ha avtagit med åren. Det är t. ex. inte ovanligt, att en kallad bara uteblir eller skriver till tingsrätten att han inte har lust eller tid att komma eller förebär andra inte godtagbara skäl. Den kallade kan exempelvis säga att han tycker att han inte vill vara borta från sitt arbete eller tvärtom – vilket särskilt förekommer i fråga om polismän som skall vittna – säger att han inte anser sig vilja offra en fridag för en domstolsförhandlings skull. Mycket arbete måste därför inom domstolarna läggas ned på att genom övertalning t. ex. per telefon försöka få en kallad att inställa sig. Inte ens utdömande av vite och utsättande av förhöjt vite hjälper emellertid alltid, vilket väl beror på att den kallade bedömer möjligheterna att mäta ut beloppen hos honom som obefintliga.

Det är troligt att man exempelvis genom information i massmedia från

¹ Bilagan utesluten.

justitiedepartementets eller domstolsverkets sida skulle kunna öka kunskaperna hos allmänheten om att det är en medborgerlig plikt att inställa sig inför domstol när kallelse kommer.

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 2 a

Avslutningsvis vill jag framhålla att det synes mig synnerligen angeläget att det görs något från justitiedepartementets sida i syfte att förbättra delgivningssituationen och få kallade att inställa sig inför domstol. Det känns nämligen svårt i rådande situation med mängder av mål och ärenden i balans att inte kunna utnyttja tingsrättsorganisationen på ett effektivt sätt. Man borde i sammanhanget överväga, om man inte i Sverige under senare år har gått fel väg, när man t. ex. har befriat polismyndigheterna från vissa uppgifter som rör kallelser och deras delgivningar och i stället lagt vissa uppgifter på de myndigheter som begär delgivning. Tyvärr har väl de här "signalerna" från statsmakternas sida medfört den konsekvensen att vissa polismyndigheter – som jag framhållit tidigare – lågprioriterar vissa delgivningsgöromål eller kanske rent av allt delgivningsarbete. Uppenbart är väl dessutom att polisen har större kännedom än domstolen om en stor del av dem som skall kallas till domstol och deras boendeförhållanden. I våra nordiska grannländer torde också för närvarande kallelse- och delgivningsuppgifter angående brottmålen på ett helt annat sätt än i Sverige åvila åklagar- och polismyndigheternas motsvarighet där.

Carl-Anton Spak

Inger Söderholm

Till justitiedepartementet

Ang. tillägg till tidigare skrivelse till justitiedepartementet angående frågor som rör domstols kallelser och delgivningar

På uppdrag av lagmännen i tingsrätterna i Stockholms län har jag i tidigare skrivelse till departementet anmält den oro som finns inom domstolarna för att delgivningarna tar alltför lång tid (bilaga)¹.

Skrivelsens innehåll diskuterades vid sammanträde den 26 januari 1988 mellan länspolismästaren i Stockholms län, de båda regionåklagarna i länet och mig själv. Därvid upplystes från polissidan att en anledning till rådande svårigheter med delgivningarna i Stockholms län är att det råder brist på medel för att förstärka den personal som sysslar med delgivningsuppdrag inom de olika polisdistrikten. I och för sig finns medel tillgängliga för anställande av polismän men dessa medel får inte disponeras för anställande av ytterligare delgivningspersonal.

Som jag framhöll i min föregående skrivelse skulle det vara till mycket stort gagn för domstolarnas och åklagarmyndigheternas funktion, om delgivningsverksamheten i Stockholms län kunde förbättras. En åtgärd, som skulle kunna medföra förbättringar, är att förstärka polisens delgivningsresurser. Det synes mig vara en utväg härför att tillåta polisen att använda medel som inte behövs för avlöningar till polismän.

Denna skrivelse har upprättats efter samråd med generaldirektören i domstolsverket Lars Åhlén.

Carl-Anton Spak

¹ Bilagan utesluten.

Sammanställning av uppgifter från vissa tingsrätter

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 3

Nedanstående förfrågningar har gjorts till tingsrätterna i Gävle, Handen, Jönköping och Stockholm.

1 Uppskattning av antalet delgivningsförsändelser

Då det visat sig svårt att dra några slutsatser av dessa uppgifter har materialet ej bearbetats.

2 Uppskattning av antal årsarbetskrafter för delgivning

Arbetsåtgången i tingsrätterna för delgivning har tidigare ej beräknats. Enkäten visar emellertid följande.

	Antal anställda	Årsarbetskrafter för delgivning	
Stockholms TR	ca 600	78	ca 13 %
Handens TR	41,5	6,75	ca 16 %
Gävle TR	38	3,75	ca 10 %
Jönköpings TR	37	2,1	ca 6 %
	716,5	90,60	

De redovisade siffrorna bekräftar således att delgivningsarbetet är avsevärt mer betungande i storstadsområden.

Att med ledning av ovanstående uppgifter beräkna den totala arbetsåtgången inom tingsrätterna för delgivning är inte möjligt. Dels är det fråga om uppskattningar, dels för få tingsrätter. Vidare är de fyra tingsrätterna inte representativa för genomsnittet.

Däremot kan en jämförelse mellan resursåtgången för delgivning vid de fyra tingsrätterna och resurserna vid stämningsmannorganisationen i samma områden vara av intresse.

	Årsarbets- krafter för delgivning vid vissa tingsrätter	Motsvarande stämnings- mannorganisation		
		antal anställda	särskilt förordnade stämningsmän antal	del av ärendena
Stockholms	78	50	–	0 %
Handens	6,75	4	4	26 %
Gävle	3,75	1	8	43 %
Jönköpings	2,1	1	3	46 %

Speciellt uppgifterna från Stockholm, där delgivningscentralen endast har fast anställd personal, tyder på att arbetsåtgången vid tingsrätterna är lika stor eller större än vid motsvarande delar av stämningsmannorganisationen. Om hänsyn tas till att de särskilt förordnade stämningsmännen vid ifrågasvarande distrikt tar en betydligt mindre del av ärendena än de heltidsanställda, tyder även uppgifterna från övriga områden på att så är fallet. Det kan antas

att *relationerna* mellan tingsrätternas och stämningssmannorganisationens arbetsinsatser genomsnittligt är ungefär desamma i hela landet. Tingsrätternas sammanlagda arbetsinsats synes därför åtminstone vara lika stor som den inom stämningssmannorganisationen.

Då de genomsnittliga lönerna inom tingsrätterna torde ligga högre än ersättningarna inom polisens delgivningsorganisation synes arbetskostnaderna för delgivning vid tingsrätterna vara högre än de i bilaga 4 framräknade kostnaderna för löner och arvoden inom stämningssmannorganisationen (30,1 milj. kr.).

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 3

3 Förseningar av målen

	Stockholm	Handen	Gävle	Jönköping
Brottmål	Minst 4 veckor	12-24 veckor	3 veckor	10 veckor
T-mål (med tre jurister)	(ej be- svrad)	16-24 veckor	8-26 veckor	8 veckor
Övriga mål	(ej be- svrad)	16-24 veckor	3 veckor	4 veckor

4 Förseningar av lagsökningar och betalningsförelägganden

Dessa uppgifter har redovisats direkt i rapporttexten.

5 Antal anställda

Uppgifterna har använts vid beräkningarna enligt p. 2 ovan.

6 Exempel på direkta och indirekta kostnader för inställda förhandlingar

De tillfrågade tingsrätterna har inte ansett sig kunna lämna några typexempel på dylika kostnader.

Sammanställning av uppgifter från polismyndigheterna

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 4

Samtliga polismyndigheter har besvarat enkäten. I vissa fall har delfrågor dock ej besvarats.

1 Antal delgivningsärenden

Det *totala antalet* delgivningsärenden (personer/organisationer som skulle delges) kalenderåret 1987 uppgick enligt enkäten till ca 426 000. Denna uppgift bör vara tillförlitlig, då underlaget direkt framgår av diarier.

Siffrorna kan jämföras med uppgifterna i betänkandet Förenklad delgivning (Ds Ju 1974:15). Enligt detta uppgick år 1972 antalet verkställda delgivningar hos polismyndigheterna och delgivningscentralerna till drygt 301 000 (bilaga 13) och antalet stämmingsmannaupdrag utanför polisorganisationen för tre kvartal under 1972 till närmare 59 000 (bilaga 14), dvs. sammanlagt till ca 360 000. Antalet ärenden skulle således ha ökat med 66 000 eller med ca 18 % sedan 1972. Dessa uppgifter bör ses mot bakgrund av att man genom lagstiftningsåtgärder sökt nedbringa antalet stämmingsmannadelgivningar. Intentionerna bakom reformen 1985 var t.ex. att domstolarna i större utsträckning själva skulle ombesörja delgivningen.

Enligt enkäten kommer 85 % av ärendena från domstolarna.

Deluppgifter om hur många ärenden som handläggs av anställda resp. särskilt förordnade stämmingsmän är ej tillförlitliga. Bortfallet av uppgifter är också relativt stort. Uppgifter härom har därför ej sammanställts.

2 Hur stor procent av delgivningarna lyckas?

Svaren har sammanställts enligt följande:

Procent lyckade delgivningar	Antal polis- myndigheter
41 - 50 %	6
51 - 60 %	2
61 - 70 %	4
71 - 80 %	23
81 - 90 %	46
91 - 100 %	35
Ej besvarat	2
	<hr/> 118

Delgivningscentralen i Stockholm, som genom sitt datasystem har lätt tillgängliga uppgifter om resultatet av delgivningen, upplyser att man lyckas med delgivningen i 47 % av ärendena. 35 % har redovisats med positiva hinder - dvs. ny adress har framtagits, den sökta saknar känd hemvist, har avlidit eller också har ärendet återkallats. Ca 18 % har redovisats med hinder (delgivningen har misslyckats). Liknande uppgifter har även lämnats av delgivningscentralerna i Göteborg och Malmö. Att 35 polismyndigheter säger sig lyckas med delgivningen i 91-100 % av fallen kan tyda på att man inte tagit hänsyn till s. k. positiva hinder.

3 Antalet anställda för delgivningsändamål hos myndigheterna

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 4

Polismyndigheterna hade enligt enkäten i januari 1988 sammanlagt ca 160 särskilt anställda för delgivning. Härvid har halvtidsanställda medräknats i de fall detta uppgivits. Av dessa är ca 110 knutna till delgivningscentralerna i storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö).

4 Antal särskilt förordnade stämmingsmän

Enligt enkäten fanns i januari 1988 ca 560 "fritidsarbetande" stämmingsmän. Dessutom har administrativ personal ofta förordnande som stämmingsmän.

5 Under 1986/87 utbetald ersättning för särskilt anställda för delgivning

Enligt enkäten har ca 17 542 800 kr. utbetalats i lön till ifrågavarande personal. (I vissa fall har lönekostnadstillägg felaktigt inräknats. Dessa har borttagits vid bearbetningen.) Läggts lönekostnadstillägg med 39 % till detta erhålls en lönekostnad av drygt 24 300 000 kr.

Reseersättningarna till denna personal har enligt enkäten uppgått till ca 1 874 000 kr.

6 Totalkostnader för stämmingsmannorganisationen

Lönekostnader för fast anställd personal	ca 24,3 milj kr
Arvoden till särskilt förordnade stämmingsmän	ca 5,8 milj kr ¹

Summa löner och arvoden ca 30,1 milj kr

Reseersättning

– fast anställd personal	ca 1,9 milj kr
– särskilt förordnadestämmingsmän	ca 4,2 milj kr ¹

Summa ca 36,2 milj kr

Härtill kommer kostnader för lokaler, ADB, porton m. m.

¹ Enligt uppgift från RPS.

1 Enklare form för delgivning av kallelser m. m.

- Skyldighet borde införas för personer som redan delgivits stämning att till domstolen meddela adressändring eller tillfällig bortovaro. Delgivning av kallelse till förhandling borde då kunna ske med vanligt brev utan krav på delgivningskvitto. Om vederbörande undantagsvis inte nåtts av delgivningen, kunde institutet återställande av försutten tid komma till användning (lagman T Nordqvist m. fl., Handens tingsrätt).

2 Uppmjukning av och information om sekretessbestämmelserna

- Domstolarna borde vid behov alltid kunna få uppgift om hemliga telefonnummer. Dessa får numera endast undantagsvis lämnas ut av televerket (lagman Nordqvist och lagman Spak, Stockholms tingsrätt).
- Myndigheterna borde få rätt och skyldighet att lämna ut uppgifter som domstolarna behöver för sitt arbete med delgivning (lagman Spak).
- Socialdistrikten borde få mer information om delgivnings- och sekretesslagarna (avd. 14, Stockholms tingsrätt).

3 Partsdelgivning

- Part, som åtar sig att själv ombesörja delgivning, borde få rabatt på ansökningsavgiften (lagman B Frank, Gävle tingsrätt).
- Delgivning av en enda stämningsman bör kunna anses som fullt bevis, även om delgivningen sker för privatpersons räkning (motion 1987/88:JuU 706).

4 Surrogatdelgivning vid lagsökning/betalningsföreläggande

- Surrogatdelgivning, dvs. att delgivningsförsändelsen får överlämnas till medlem av den söktes hushåll m. fl., borde tillåtas även vid lagsökning och betalningsföreläggande (Birgit Hagström, Gävle tingsrätt).

5 Delgivning av kortare återkallelser av körkort

- För att återkallelse av körkort under kortare tid inte skall bli meningslös genom att körkortshavaren undanhåller sig, borde tiden för återkallelsen räknas från delgivningen, inte från dagen för länsrättens beslut (Filip Autio, Gävle polisdistrikt).

6 Kraven på spikning

- Kraven i 15 § DL för att s.k. spikning får ske borde sänkas. Det borde sålunda inte krävas ett konstaterande om att det finns anledning antaga att den sökta avvikit eller håller sig undan. På sina håll tvekar man nämligen

att intyga detta. Om rätt adress var känd, borde det räcka med att den sökte inte anträffats trots flera delgivningsförsök (lagman Frank, Gävle tingsrätt).

Förs. 1987/88:16
Underbilaga 5

7 *Begränsning av domstolarnas befattning med fordringsanspråk*

- Då det förekommer att lagsökning eller betalningsföreläggande begärs även för mycket obetydliga belopp, borde det fastställas en minimigräns i dylika ärenden. Det kan också ifrågasättas om domstolarna verkligen skall behöva medverka till indrivning av parkeringsböter (lagman Frank, Gävle tingsrätt).

8 *Möjlighet att direkt använda kungörelsedelgivning*

- Av en dom av HD framgår att det är fel att i ett mål direkt använda kungörelsedelgivning (spikning), även om man från tidigare mål eller ärende vet att vederbörande är svårdelgiven. Bestämmelserna borde ändras i detta hänseende (lagman Nordqvist m. fl.).

9 *Stämningmän knyts till tingsrätterna*

- Handens tingsrätt har mycket goda erfarenheter av att en tjänsteman vid tingsrätten förordnats som stämningssman (lagman Nordqvist).
- Tingsrätterna borde få egna stämningssmän (Birgit Katsoulaki, Handens tingsrätt).
- Före förstatligandet hade rådhusrätten egna stämningssmän som arbetade på ackord. Systemet fungerade bra (lagman Spak).
- Förhållandena borde kunna förbättras genom återgång till systemet med fler särskilt förordnade stämningssmän (Stockholms tingsrätt).

10 *Rutiner m. m. vid tingsrätterna*

- Större tingsrätter kanske borde ha dataterminaler med anknytning till SPAR-registret (lagman Spak).
- Bestämmelserna om tingsrättens skyldighet att göra adresspaning och föra delgivningsanteckningar åt stämningssmännen borde modifieras, då bestämmelserna i flertalet fall inte fyller något ändamål och orsakar mycket arbete (Birgit Katsoulaki, Handens tingsrätt, tingsfiskal Ulla Pålsson, Stockholms tingsrätt, Birgit Hagström, Gävle tingsrätt m. fl.).
- Blanketterna för delgivningskvitto och delgivningsanteckningar kunde sammanföras i blankettset för genomskrift (Irene Bergström, Gävle tingsrätt).
- Blanketterna för delgivningskvitton borde tryckas i löpande band för att underlätta utskriften (Lena Janghorn, Jönköpings tingsrätt).

11 *Bättre uppgifter i förundersökningsprotokoll*

- Primärrapporterna från polisen kan vara dåliga i fråga om adressuppgifter och ej heller kompletterade av åklagaren (avd. 19 Stockholms tingsrätt).

12 *Vissa ändringar i postens rutiner*

- Posten borde inte bifoga mottagningsbeviset, när man aviserar om rekommenderad försändelse. Många sökta underlåter troligen att lösa ut försändelsen, då de av mottagningsbeviset ser att försändelsen kommer från en domstol (L E Isaksson, Handens tingsrätt).
- Brevbärarna borde få bättre information om vad som åligger dem vid särskild postdelgivning (avd. 14 Stockholms tingsrätt).
- Uppgifter om tillfällig eftersändning lämnas inte ut med mindre skriftlig begäran gjorts av tingsrätten (avd. 19 Stockholms tingsrätt).

13 *Stämningmännens rutiner m. m.*

- Efterforskning bör i större utsträckning ske på arbetsplatsen (avd. 14 m. fl. Stockholms tingsrätt).
- Stämningmännen borde börja söka tidigare (avd. 16 och 19 Stockholms tingsrätt).

14 *Utbildning av stämningmän*

- Stämningmännen borde få utbildning (S Nilsson, delgivningscentralen i Stockholm).

15 *ADB-användning inom stämningssmannorganisationen*

- Flera polisdistrikt borde kunna anknytas till ADB-systemet vid delgivningscentralen i Stockholm (S Nilsson).

16 *Delgivning av domar*

- Domar i skattemål borde normalt kunna delges genom vanligt lösbrev. Vidimering av fotokopia av sådan dom är onödig (lagman Lundborg m. fl., länsrätten i Stockholm).

17 *Stämningssmannorganisationens resurser*

- Annan anslagskonstruktion för stämningssmannorganisationen (se vad polismyndigheten i Jakobsberg anför under 3.5 i rapporten).
- En åtgärd som skulle kunna medföra förbättringar vore att förstärka polisens delgivningsresurser. En utväg härför synes vara att tillåta polisen att använda medel som inte behövs för avlöningar till polismän (lagman Spak, se bil. 2 b).

	s.
Revisorernas förslag	
1 Revisorernas överväganden	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Behov av åtgärder	2
1.3 Förslag till åtgärder	3
2 Hemställan	3
Bilaga Förstudien: Delgivningsförfarandet vid domstolarna	4
Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Syftet med förstudien	5
1.2 Uppläggning av förstudien	6
2 Bakgrund	6
2.1 Gällande bestämmelser	6
2.2 Delgivningssystemet	7
2.3 Tidigare utredningaroch rationaliseringsåtgärder	9
2.4 Pågående eller planerade undersökningar, m. m.	9
3 Kartläggning och iakttagelser	10
3.1 Delgivning vid tingsrätterna	10
3.1.1 Allmänt	10
3.1.2 Kostnader för inställda förhandlingar	11
3.1.3 Försening av mål och ärenden	11
3.1.4 Delgivningsarbetet blir mera resurskrävande	12
3.2 Delgivning vid länsrätterna	13
3.3 Delgivning vid övriga domstolar	13
3.4 Kostnader för särskild postdelgivning m. m.	13
3.5 Polisens stämningssmannorganisation	14
3.6 Sammanlagda kostnader för tingsrätternas delgivning	16
4 Slutsatser	16
Underbilagor (till förstudien)	
1. Tidigare utredningar och rationaliseringsåtgärder	19
2.a-b Skrivelser från lagmannen vid Stockholms tingsrätt till justitiedepartementet angående frågor som rör domstolskallelser och delgivningar	22
3. Sammanställning av uppgifter från vissa tingsrätter	26
4. Sammanställning av uppgifter från polismyndigheterna	28
5. Under förstudien framkomna förslag till eventuellt möjliga förbättringar	30

